

Matthias
M.R. Declercq

de VAL

Manteau

P	O
D	I
U	M

Woord vooraf

Diep in het verhaal zegt een van de hoofdpersonages: ‘Ik heb het aanvaard. Het spel, de groep, het samen strijden.’ Misschien is dat wel waar dit alles om draait: de aanvaarding van het ongerijmde, van onze nietigheid, de vanitas. Aanvaarden dat we naar iets zoeken wat niet bestaat. Wat ook letterlijk op de brugpijler stond gespoten, aan het begin van het jaagpad in Gent, waar dit verhaal is ontsprongen en de vijf jongens een tocht aanvatten die leidde tot dit boek. Niemand die aan onheil dacht bij vertrek, niemand die aan die mogelijkheid dacht, niemand die het verwachtte. Het zou hun niet overkomen. Maar niemand leest de kleine letters.

Jong en gretig was ik zelf ook, als verteller, met een grote drang me te bewijzen, als reed ik voor het eerst de Ronde van Frankrijk. Vijfentwintig was ik bij het eerste gesprek, met de man naar wie de meeste lijntjes liepen. Iljo Keisse droeg toen een kap over zijn hoofd en verborg zich. Tot dan toe had ik in mijn leven amper tot geen boeken gelezen, en plots zou ik er een schrijven, over jongens, mannen wier leven ik dacht te herkennen. De tragiek raakte me. Tegelijk was ik, zonder het dan te beseffen, niet anders dan de renner die voor het uitstappen van de ploegbus nog snel even in de spiegel kijkt. Ik was wie zij ooit waren.

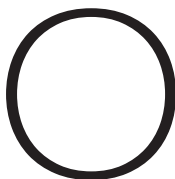
Net zoals zij in zovele gesprekken terugblikten op wat is gebeurd, was het herlezen van dit boek, het terugblikken op het hele proces, een oefening in aanvaarding, in het zien wie ik was bij aanvang. Hoe ik schreef was hoe zij vroeger reden, met alle onvolkomenheden. Dit boek is niet anders dan de oor-

spronkelijke versie, al is het wel korter. Wieleruitslagen vallen niet meer te corrigeren, maar het verhaal van die uitslag is dat wel, zonder de waarheid geweld aan te doen. Voor een renner is demarreren op het verkeerde moment onvergeeflijk, het is vervlogen energie, een energie die ik bij herlezen kon kanaliseren, wat me de kans gaf het verleden bij te schaven, de onvolkomenheden enigszins bij te werken, onnodige zinnen te schrappen, woorden, zinsconstructies. Wat voor de personages niet geldt. Hun verhaal is verankerd in de tijd.

Bij publicatie wist de een niet wat de ander me had verteld. Ze lazen hun levens en deurtjes die ze jarenlang krampachtig gesloten hielden, waaiden open en brachten rust en reflectie. Helemaal aan het einde zegt een personage: 'Een mens wil toch altijd iemand zijn, hè.' Nu is het aanvaard, het spel. Op de brugpijler is de graffiti verwijderd, maar een zoektocht zal het altijd blijven. Naar iets wat niet bestaat. Niet op de fiets, en niet op papier.

Matthias M.R. Declercq
Gentbrugge, zomer 2021

P E E N K O E L E voorjaarsoch-
tend, midden jaren negentig, zit Kurt
Hovelijnck aan de waterkant. De kist
met het afneembare bovenstel en
lederen bekleding staat met de vier
poten in de modder gedrukt. Kurt

zit als versteend op zijn kist, een tiener in de houding van een
oude visser, voorovergebogen, met de rug bol als een windzeil
en de ellebogen in de dijen geplant. Hij draagt laarzen en een
regenjas. Met zijn korte haar en wat hoekige gezicht lijkt Kurt
getekend door Permeke. *Man bij het water*. Alleen de gerolde
sigaret ontbreekt, de salopette die aan de schouders vastzit, en
de gouden amulet om de hals, de enige glans in het voorts maar
zompige bestaan. Urenlang kijkt hij naar die dobber en ziet zich-
zelf. Zijn beeltenis is langgerekt, en hapt een vis naar lucht, dan
wiegt het beeld. Zo'n dorpsjongen uit Kaprijke, nabij de Bel-
gisch-Nederlandse grens, trekt zijn plan, want hij weet hoe de
wereld draait en weet nog wat dikkoppen en veldmuizen zijn, en
hoe die te vangen met de blote hand. Het is koud en vroeg. Kurt
blaast in de handen. Vrieslucht geeft zich bloot als een tekstbal-
lon.

Het is zijn vader die hem leerde vissen. Die vertelde dat het
uitwerpen van de hengel een delicate zaak is. Je moet opletten
dat de draad niet verstrikt raakt in de struiken of vasthaakt aan
een boomtak. Eén lange, gestroomlijnde beweging vanachter

de rug, dat moet het zijn, om de dobber zo ver mogelijk te lanceren, dan te gaan zitten en de vislijn zachtjes in de houder neer te leggen. Soms wordt er gelachen om Kurt, dat hij liever vissen vangt dan tongen draait, want zoenen gaat iets moeilijker sinds de hengel bij een forse, gestroomlijnde worp in zijn lip bleef haperen, met worm en al. Nu kijkt hij af en toe omhoog, naar de hemel, en merkt hoe onmetelijk groot die is. Hoe je, van overal waar je kijkt, altijd precies in het midden staat en de wereld rond jou draait. Er is altijd evenveel hemel links als rechts en eigenlijk zie je niks, alleen een eindeloos blauw vlak. Of een wolk, en verder het witte spoor van een vliegtuig. Kurt schrijft in gedachten zijn naam in de lucht, als op de beslagen achterruit van de schoolbus. De jongen vindt de Boerekreek fantastisch. Het natuurdomein in het Meetjesland is enkele tientallen hectaren groot en ligt tegen Zeeuws-Vlaanderen aan, het valt bijna van de landkaart. Alles aan de rand is speciaal, in de schemer, achtergelaten gebied is het, met stenen grenspaaltjes en bushokken met een deurgat. Die Boerekreek ligt er ook altijd zo verlaten bij, net een badkuip in een koeienweide, omzoomd door bomenrijen, vijvers en houten zitbanken.

De ochtend vloeit over in de dag wanneer het zonlicht door de nevel prikt en Bert De Backer arriveert. Die rijdt telkens als een hazewind naar de kreek, om te surfen. Kurt en Bert kennen elkaar niet. Als de een met zijn surfboard te water gaat, weet de ander dat de rietvoorn en de snoekbaars afdalen naar de modderbodem. Kurt haalt de hengel dan op en bergt alles op in de kist: de wormen bij de wormen, de draad om de spil en de hengel in het doosje. Hij bindt het visgerei met een spanriem achter op de fiets, trapt zich in beweging en houdt bij het rijden een hand op de kist. Hij kijkt om, ziet Bert kleiner worden en schakelt een versnelling hoger. Kurt rijdt nooit traag met de fiets. Langs de open velden van het Meetjesland, langs

grasvelden, moerasgronden en verstilde boerderijen komt de kracht uit de smalle benen. Zijn ene hand stuurt, de andere ligt achterop, en zijn dijen voelen vol en sterk aan.

Op weg naar Kaprijke ziet Kurt een groepje renners uit de tegenovergestelde richting komen. Jongens op weg naar de Boerekreek, geformeerd in een minipeloton. Allemaal rijden ze op fietsen met een krom stuur en dragen truien die nauw om het lijf spannen, als cellofaan. Vooraan in de groep rijdt een jongen tegen de wind in. Dimitri De Fauw is zijn naam, uit Sint-Amandsberg, in het oosten van Gent, gevolgd door een kerel niet breder dan een kleeerhanger. Die zit in het wiel, een kolibrie op de rug van een bizon. Iljo Keisse, uit Zwijnaarde, in het zuiden van Gent.

Ze flitsen voorbij. De lucht beweegt.

Kurt kent die jongens niet, maar dat peloton kent hij wel. Telkens als hij bij de kreek naar de dobber staart en het zoemen van de bandjes hoort, draait hij zich om. Het ziet er spectaculair uit, dat koersen. Altijd trekken de jongens de aandacht van de meisjes in de manege, met hun lederen laarzen en de kleine, opverende borsten bij het springen over balken. Na de les staan die meisjes verspreid in groepjes en eten raketijssjes, zwaaiend naar de renners, die rood aanslaan. Dan duikt Kurt in het lis en kijkt star naar de dobber.

Een paar honderd meter achter het peloton ziet hij een jongen met blond haar die op een fiets rijdt met brede banden. Hij draait de Boerekreek op en ploegt door de modderpaden. Niemand kent hem. Hij heeft piekhaar en volle lippen. Schijnt Wouter te heten, Wouter Weylandt. Hij komt uit Sint-Denijs-Westrem, in het westen van Gent.

Zo moet het er hebben uitgezien die dag. Eerst de visser, dan de surfer, dan de twee renners en tot slot een halve veldrijder. Jongens die elkaar aankijken, maar elkaar van haar noch

pluim kennen. Oost-Vlamingen uit verschillende milieus met verschillende karakters en een hoge stem. Kurt haalt de lijn binnen, Bert gaat te water, Dimi trekt de kop, Iljo zit verscho- len in de buik en Wouter schraapt de modder van de kaken. Niemand weet hoe het lot hen zal verbinden, hoe de levens van vijf onbekende jongens aan een kreek kort daarna in elkaar zullen overvloeien. Dat is het lot van de mens, het toeval. Kurt, Bert, Dimitri, Iljo, Wouter.

De kiem van deze geschiedenis ligt bij de kolibrie, dat jongetje met de vreemde naam. Iljo Keisse.

Iljo weet niet goed wat te doen in dit leven. Hij rijdt wel langs de Boerekreek in het wiel van Dimitri, maar is met zijn gedachten elders. De anderen weten ook niet wat te doen. Ook zij drijven naar de rand en krassen hun initialen dan maar in de bast van een boom, of doen er alles aan om dat kleine bolletje uit de lege inktpatroon te drukken. Bij Iljo reikt de doelloosheid nog wat verder. Hij zoekt als kind naar wegwijzers die richting geven aan zijn soms woelige bestaan. Het jongetje doet alles in zijn eentje en praat niet over moeilijke dingen als alimentatie en hoederecht. Al fietsend is hij wel kalm, dan trekt het voorbij- schrijdend landschap ook zijn gedachten recht en is de wereld helder, maar zit Iljo niet op de fiets, dan is het gemoed gekar- teld. Als dat kind kwaad wordt, slaan de wijzertjes op tilt. Dan komt de stoom uit zijn oren en knakken de snaren. Niemand weet wat in Iljo omgaat, en al die zich sneden aan de rand lopen in een boogje om hem heen, want iedereen weet dat hij plots kan uithalen, als een schermer; hij kan je voor de hele klas te kijk zetten en gooit er op de speelplaats iemand een piraatbom in een vuilnisemmer, dan kijkt iedereen hem aan.

Pats-boem.

Daar draagt zijn mysterieuze naam toe bij. Hij heet niet Peeters

of Jansen. De jongen heeft een melkwitte huid en heet Keisse, een naam als een Noors bergdorp. 't Schijnt zelfs dat er maar een paar van die Keisses zijn in België. En er zou er eentje in Brazilië wonen. Niemand die het weet. Alsof de familie er plots was, 's nachts bij vollemaan aangekomen in een houten sloep en verdwenen in de schemerstraten van de stad. Iljo is twaalf jaar, slaat zijn squashracket stuk en schreeuwt zijn onmacht uit. Loopt het spel niet naar zijn zin, dan gaat ook thuis het bord de lucht in, want monopoly lukt alleen als hij straten koopt, en wordt de maarschalk ontdekt, dan is de oorlog voorbij.

Iljo is wat gefrustreerd en uit zijn evenwicht omdat zijn ouders zijn gescheiden en er een breuklijn door het leven loopt. Niemand zag het aankomen. Het gezin Keisse was een warm, Gents gezin. Nu bengelt hij tussen twee polen en mist de vaste vorm: vader, moeder, zus en de kolonisten van Catan. Voorheen was alles zo vanzelfsprekend. Als kind zat hij naast zijn zus met opgetrokken knieën op de sofa bij het raam te wachten tot vader en moeder de bocht om kwamen. Op de tafel lagen kaartjes met grove tekeningen, memorykaartjes als het ware. Een tekening van een brood naast een tekening van een auto betekende dat vader boodschappen was gaan doen. Een auto en een ziekenhuis: dan was vader moeder gaan halen op de kinderkankerdienst van het UZ Gent. Als een cipier zat Iljo thuis op de uitkijk. De scheiding gooide dat leven overhoop. Het eendrachtige eiland dat het gezin Keisse was, is nu een archipel, en de zoon springt van schots naar schots. Hij voelt hoe de buitenwereld vaart maakt en hij in de zijspan geen controle heeft over de richting die dat leven uit gaat.

Dat stuurloze heeft meer oorzaken. Zijn vader wil geen groepsport voor zijn zoon, maar in de jeugdbeweging vormen zich klikjes, en op school ligt Iljo achteraan in het klaslokaal met zijn hoofd op het schoolboek. Het Romeinse Rijk staat na de

les geschiedenis in zijn wang gedrukt. Dus Marcus Aurelius was een keizer. De jongen vaart onder eigen vlag, een beetje uit noodzaak, en hij weet heel goed: in dit leven moet je je plan trekken. Wat niet lukt, hoeft niemand te zien of te weten. Zo is zijn motoriek niet goed afgesteld en haken de radertjes niet goed in elkaar. Neemt Iljo een fles limonade, dan is mikken moeilijk en druipt de frisdrank langs het tafellaken en de stoelpoten op de grond. Ook aan de taal dient gesleuteld: dyslexie. Soms weet je ook niet of hij er is. Iljo kan roerloos blijven zitten zonder dat iemand hem ziet, een beetje zoals Kurt aan de Boerekreek, maar nog stiller, nog kleiner, als een sneeuwuil in een zilverberk. Hij vervaagt, zit een hele dag op zijn kamer in Zwijnaarde op zijn hoogslaper en kijkt naar de kampioenen aan de muur. Naar de kale renner Riis en de kleurloze Indurain. Op straat rijdt hij eenzaam rondjes, dat laat de motoriek wel toe. Altijd op datzelfde, nooit wisselende parcours: langs de garagepoort, tussen de paaltjes, door het smalle wijkpad, bij het uitkomen naar rechts en de bocht om richting finish. Een buurman won ooit een beker bij het sportvissen. Hij haalt de trofee uit een kartonnen doos en overhandigt de beker aan Iljo. Hier zie, kleine, proficiat.

Thuis kan zijn moeder de scheiding moeilijk verwerken. Ze koopt sigaretten, zuigt de rook haastig naar binnen en luistert naar kleinkunst. Iljo luistert naar niemand. Die rijdt de fiets de garage binnen, gaat naar Riis en Indurain, en verdwijnt. In de hoogslaper trekt hij het deken over zijn hoofd.

's Morgens, als moeder voor het vertrek naar het ziekenhuis de kamer in loert, kijkt of Iljo naar school is vertrokken, lijkt het bed leeg; hij houdt de adem in, beweegt niet en heeft het rijk voor zich alleen. Twee uur later haalt hij tompoezen bij de bakker en schopt in een lege straat tegen roestige blikken en losse stenen. Niemand kan hem de les lezen. Niemand kan Iljo echt motiveren.

© 2021 Uitgeverij Manteau / Standaard Uitgeverij nv
Franklin Rooseveltplaats 12, B-2060 Antwerpen en
Savant Books&Things bv

www.standaarduitgeverij.be
info@standaarduitgeverij.be

Eerste uitgave oktober 2016
Nieuwe, geheel herziene uitgave, eerste druk augustus 2021

Coverillustratie: Sassafras De Bruyn
Omslagontwerp: Leen Depooter / quod.voor de vorm.
Vormgeving binnenwerk: Pjotr.be
Opmaak binnenwerk: Ready2Print

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

ISBN 978 90 223 3785 1
D/2021/0034/192
NUR 320

Voor Nederland:
Uitgeverij Podium
ISBN 978 94 6381 116 3
www.uitgeverijpodium.nl